

POMS- bladet

Medlemstidning för
habiliteringspsykologernas
yrkesförening

2015
www.poms.nu
www.facebook.com/habpsykologer

P.O. HABILITER

Innehåll

- 1 Ordförande har ordet
- 3 Nya i styrelsen
- 5 Remissvar
- 7 POMS brev till Föreningen Sveriges
Habiliteringschefer
- 8 Föreningen Sveriges
Habiliteringschefer svar
- 9 Referat från utbildningsdagen "Med
samtalet i centrum"
- 11 Rapport från POMS-konferens
- 16 Verksamhetsberättelse
- 20 2015 års nyhetsbrev

Redaktion

Magnus Ivarsson
ivarsson.magnus@gmail.com

Brita Warne
brita.warne@ostersund.se

Pia Åkerlund
pia.akerlund@sll.se

ERNAS YRKESFC

Ordförande har ordet

Hej POMS:are!

Tiden går fort! Vi har redan kommit en bit in på det nya året och nu stundar sportlovstider. Här i Malmö tycks dock vintern ha tagit slut och våren vara på ingång, så det blir inte mycket till vintersportande.

På årsmötet som hölls i Stockholm i oktober valdes en ny styrelse för vår yrkesförening. **Kristina Lindberg** och **Carina Lindgren** lämnade styrelsen under det gångna året och vi tackar dem för deras goda och inspirerande insatser för POMS. Vi välkomnar också två nya ledamöter i styrelsen: **Karin Settergren** och **Barbro Lindquist**. Namn och kontaktuppgifter till alla styrelseledamöter kan hittas på vår hemsida, www.poms.nu.

Under året som gått har POMS styrelse bland annat anordnat en endagskonferens i Stockholm på temat **Habilitering och psykiatrisk problematik**. **Sylvia Mellfeldt**

Milchert och **Caroline Gromark** höll intressanta föreläsningar om habiliteringspsykiatri respektive OCD-relaterade tillstånd och autoimmunitet. Kvällen före konferensen anordnades en välbesökt debattafton med rubriken "Hur står det till med delaktigheten 2015?". Där diskuterade **Bengt Westerberg**, **Mårten Söder** och representanter för **Attention**, **Kraftkällan** och **Unga rörelsehindrade** tillsammans med de engagerade åhörarna LSS-lagens framväxt och intentioner, nuläget vad gäller delaktighet för unga samt möjliga utvecklingsområden.

Referat från både konferens och debattafton finns att läsa i detta nummer av POMS-bladet. Även vår verksamhetsberättelse finns att läsa för den som är nyfiken på vad annat som skett i POMS regi under året.

På årsmötet 2014 framkom önskemål om att POMS skulle driva frågan om förbättring av habiliteringspsykologers arbetsmiljö. Detta är en villkorsfacklig fråga som egentligen ligger utanför yrkesföreningens uppdrag och mandat, men styrelsen har lyft frågan vid möten med representanter för förbundsstyrelsens samt i diskussioner vid de två senasterådskonferenserna. Styrelsen har även skrivit ett brev till Föreningen för Sveriges Habiliteringschefer och fått svar. Båda breven kan läsas här i POMS-bladet.

Tala med chefen!

Att många psykologer, särskilt inom landstinget, har en tung arbetssituation bekräftades av förbundets egen arbetsmiljöenkät som genomfördes under året och psykologers arbetsmiljö kommer att vara en fortsatt viktig fråga för Psykologförbundet. När det gäller att förändra och förbättra arbetsmiljön för den enskilda psykologen är det viktigt att komma ihåg att chefen är den viktigaste samarbetspartnern och att man kan kontakta det lokala skyddsombudet eller den lokala fackliga representanten för stöd.

En positiv nyhet gällande arbetsmiljö är Arbetsmiljöverkets nya föreskrift för organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) som träder i kraft i mars 2016. Denna nya föreskrift tydliggör bland annat arbetsgivarens ansvar och kan vara en god hjälp i att förbättra habiliteringspsykologers arbetsvillkor. Föreskriften kan laddas ner från Arbetsmiljöverkets hemsida, www.av.se.

På POMS agenda för 2016 finns bland annat flerdagarskonferens på temat psykisk ohälsa och psykologisk behandling för personer med funktionsnedsättning samt en debattkväll med ett aktuellt och angeläget tema som vi arrangerar i samband med konferensen.

Inför POMS-konferensen 2016 söker vi POMS-medlemmar som vill berätta om sitt arbete med psykologisk behandling, lokala projekt som rör behandling eller liknande. Stort som smått är välkommet! Det hör ju till vid flerdagarskonferensen att även POMS egna kompetenta delar med sig av sina erfarenheter till kollegerna. Så tveka inte att höra av er till oss på konferens@poms.nu.

Hoppas vi ses under året!

Anna Tidman
Ordförande POMS – Habiliteringspsykologernas yrkesförening

Nya i styrelsen

Barbro Lindquist

”Barn med rörelsehinder behöver uppmärksammas mer!”

Jag har arbetat på barnhabiliteringen i Halmstad i drygt 30 år. Vår målgrupp är mellan 0 och 16 år. Jag möter barn med bland annat utvecklingsneurologisk avvikelse eller försening, cerebral pares, muskelsjukdomar, ryggmärgsbråck eller neuropsykiatrisk problematik. Det har varit (och är) ett väldigt roligt arbete och det har varit spännande att delta i utvecklingen av verksamheten och kunskapsutvecklingen – inte minst inom neuropsykologin. Allra roligast är det förstås att följa barn och familjer genom åren, det är en förmån att få ha långa kontakter. Arbetet är också utåtriktat, jag är ofta i förskola och skola för observation/information/uppföljande möten.

Kognition och ryggmärgsbråck

Teamarbetet på habiliteringen är centralt och en förutsättning för att det ska fungera för familjerna. Arbetet erbjuder också mycket möjligheter till fördjupning och forskning. Jag disputerade 2007 om hydrocefalus hos barn – kognition och beteende. Jag har varit med och producerat två EBH-arbeten (EBH=evidensbaserad rehabilitering). Jag ansvarade senast för en kunskapsöversikt om kognition vid ryggmärgsbråck. För närvarande är jag engagerad i projekt med vuxna med cp respektive ryggmärgsbråck.

Generellt värnar jag om barn med rörelsehinder då deras svårigheter med bland annat kognition och beteende tenderar att inte uppmärksammas tillräckligt när habiliteringarna dignar under arbetet med de neuropsykiatriska grupperna. Det var en av orsakerna till att jag gick med i POMS styrelse, då jag tycker att det är viktigt att POMS bidrar till kunskaps-spridning också för dessa barn, ungdomar och vuxna. Jag ser fram emot att delta i styrelsearbetet, att planera konferenser, att få och sprida information och att få ett stimulerande utbyte om vad som händer centralt och inom rehabilitering runt om i landet.

Karin Settergren

”Vi behöver utveckla psykologrollen inom rehabiliteringen”

Jag gick med i POMS efter att ha arbetat i rehabiliteringen i 6-7 år och till slut började fatta att det nog är inom det här området jag kommer att verka ett tag ;-). Hörde mycket gott om POMS-konferensen 2014 och tänkte: "Nu är det dags!" Dags att se om jag kan bidra på något sätt... dags att lyfta blicken utanför Uppsala län och knyta kontakter inom andra verksamheter. (När jag började jobba inom rehabiliteringen 2008 fick jag en bild av POMS som inte gjorde mig så nyfiken, eller egentligen: Jag kände inte igen mitt arbete i POMS.

Slarvigt och ointresserat av mig antagligen, men jag fick då en bild av POMS som något lite tillbakablickande och blev inte nyfiken. Jag jobbar i Uppsala län och tror inte så många av mina kollegor var/är med, så det blev liksom inte tal om POMS bland kolleger heller.)

En annan anledning till att jag gick med i POMS är mitt fackliga engagemang. Jag har suttit för "Saco i samverkan" nu i ett antal år, varit aktiv i styrelsen i psykologföreningen i landstinget och varit på kongress och två rådskonferenser. Det fackliga och professionsfrågorna hänger ju ihop. POMS är ju en förening inom Psykologförbundet. Det är viktigt för mig. Jag blir mer och mer identifierad med vårt förbund, med "psykologgemenskap" och vill aktivt verka för våra villkor och utveckling av psykologers arbete.

Utveckla metoder

I POMS hoppas jag kunna lära mig om och av andra, bidra med fackliga erfarenheter och kunskaper, påverka såväl in mot kansli som styrelse, vara med och försöka öka kontakten mellan psykologer som arbetar inom habilitering och hitta/sprida metoder som inspirerar och utvecklar. Att få chans att påverka genom att bevaka och bidra till remissvar lockar även det.

Jag tror det är viktigt att POMS arbetar med att i första hand se till våra medlemmars intressen och satsa på att fler psykologer i habilitering har kontakt med varandra och

har stöd i varandra. Verka för att det finns relevant vidareutbildning för våra arbetsuppgifter och anpassning av metoder i relation till våra målgrupper. Genom konferenser erbjuda utbyte och sprida kunskap inom området. Det finns massor att göra - men vi behöver vara fler aktiva alternativt så behöver POMS nätverka än mer aktivt med psykologer som forskar inom området, metodutvecklar eller på annat sätt utvecklar eller utformar psykologrollen i habiliteringen. Något projekt om frågan om specialisttjänster i habiliteringen vore också spännande.

Tydligare och proffsigare

Det har jag uppskattat mest i mitt arbete i habiliteringen är friheten att utforma mitt arbete, det ständiga behovet av att vara kreativ och anpassa metoder och behandlingar, blandningen av det pedagogiska och psykologi, och kravet att göra mig relevant för att ha något att erbjuda eller locka någon med. Det jobbiga är när det inte finns någon "mottagare" alls och nätverket brister, antingen det är det privata eller det professionella nätverket runt individen. När jag ser att det skulle gå att göra så mycket för "brukaren", men ingen i vardagen erbjuder detta något. Då är det tungt att vara psykolog.

Det är samtidigt något jag ser behov av i vår verksamhet (vet inte hur det är i resten av landet): att bli tydligare och proffsigare i hur och när vi drar gränser för motivationsarbete eller gränser för när insatser erbjuds - så att vi inte slösar våra resurser och vår kraft.

En oro jag ibland känner är att arbetet alltmer drar mot fokus på barn och ungdomar. Jag arbetar primärt med vuxna och oroar mig för att även habiliteringen ska frestas av tanken "Lägger vi bara nog med resurser i tidig ålder så..." och glömma bort att det vi arbetar med är just målgrupper med livslånga funktionsnedsättningar som behöver stöd i många olika faser och skeenden i livet. Sårbarheten kommer att finnas där oavsett ålder.

Remissvar

POMS fick i höstas möjlighet att inkomma med synpunkter på ett kunskapsstöd med titeln "Att förebygga och minska utmanande beteende i LSS-verksamhet" som en grupp på Socialstyrelsen arbetat med. Nedan följer Psykologförbundets remissvar, som är baserat på synpunkter från olika instanser, bland annat POMS.

Sveriges Psykologförbund har beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till kunskapsstöd för LSS-verksamhet.

Sveriges Psykologförbund anser att det är bra och viktigt att Socialstyrelsen lämnar metodrekommendationer till LSS-verksamheter. När rekommendationer saknas ökar förekomsten av godtycklighet vad gäller bemötande och val av metodik. Det finns beskrivningar av att personal i nämnda verksamheter agerar utifrån vad de tycker känns bra i situationen, vilket har kunnat ske med blandad framgång avseende resultat samt grad av professionalitet. I LSS-verksamheter är det därför angeläget att personalen får möjlighet till vägledning och kompetensutveckling.

I närvarande rekommendationer finns ett avsnitt om Förutsättningar för att kunna ge stöd. Det är bra att man där poängterar att chefer och personal måste ha rätt kompetens. Just kompetensbreddning inom fältet är ett stort problem, inte minst i assistansärenden, där assistenter jobbar ensamma kring personer med ibland väldigt stora funktionsnedsättningar. I den gruppen av personal finns många med liten och i vissa fall ingen formell utbildning för uppdraget.

Rekommendationerna tydliggör ett synsätt som bottnar i en neuropsykologisk förståelse för personer med funktionsnedsättningar, vilket också är grunden för lagen som reglerar fältet, LSS, och FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. På så sätt förs rättighetsperspektivet tydligt fram, vilket är positivt.

De metoder som burit den positiva utveckling vi sett de senaste 30 åren är Tydliggörande pedagogik och AAK samt under de senaste 10 åren lågaffektivt bemötande. Likaledes har det som Socialstyrelsen betecknar Kunskap om funktionsnedsättningar och en individs funktionstillstånd varit viktigt för den utvecklingen. Det är bra att Socialstyrelsen rekommenderar dessa metoder, liksom att man rekommenderar Kognitivt tillgänglig miljö och onödiga stressorer, vilket kan ses som en tillämpning av Kunskap om funktionsnedsättningar.

Rekommendationen av metoden Uteslut ohälsa är likaledes positiv. Det tänket har varit viktigt inom demensvården i många år, och det finns bra svenska erfarenheter av dokumentation av ohälsa som metod för att minska utmanande beteende inom just demensvården.

Alla dessa metoder samt Fysisk aktivitet har fokus på att sänka stressnivån för personen med funktionsnedsättning, vilket är en självklar utgångspunkt för att minska utmanande beteenden.

Metoderna Sociala berättelser och seriesamtal har en lång historia på autismfältet som behandlande inslag i en tydliggörande ram. Där de flesta av de metoder som rekommenderas har fokus på anpassning av miljö och personalens bemötande, har dessa metoder ett mera behandlande inslag; de syftar till att hjälpa personen med funktionsnedsättningar att skapa egna strategier. Strategierna handlar dock om att skapa egna tydliga strukturer för beteende, och de

ska därför ses som en del av den Tydliggörande pedagogiken.

Metoden Positivt beteendestöd (PBS) rekommenderas och beskrivs i Sverige ofta som en tillämpning av tillämpad beteendeanalys (TBA) där aversiva inslag tagits bort. Vi uppfattar det som att medan somliga ser metoden som en motrörelse inom TBA, ser andra den som en vidareutveckling av TBA. Fokus är i vart fall på positivt beteende istället för på beteende man vill minska. PBS passar därför utmärkt in i samma tänkande som övriga rekommenderade metoder. Men det kräver att handledare och personal aktivt undviker att använda sig av tänkande kring straff och aversiva metoder, vilket ställer särskilda krav på handledare skolade i TBA att renodla PBS-metodiken i sin handledning av personalen.

Vi uppfattar att man i Sverige inte så ofta kombinerar Positivt beteendestöd med övriga rekommenderade metoder. Vad det beror på kan man spekulera i, men en möjlig förklaring bland flera kan vara att handledarna till personal ute på fältet har sin teoretiska hemvist inom ett visst område. Detta kan försvåra resonemang kring kombinatoriska principer. Möjligen skulle en rekommendation av att kombinera metoder vara bra, eftersom ingen av dessa metoder räcker var för sig. I kombination är de heltäckande, men var för sig är de ofta bara en del. De metoder som rekommenderas i rapporten går att kombinera på olika sätt. Förbundet efterlyser av det skälet ett sådant perspektiv i kunskapsstödet.

Det finns ett antal metoder som inte rekommenderas i rapporten. Att man avråder Konsekvenspedagogik är inte kontroversiellt. Det är en metod som hör hemma i en annan tid, där fokus inte var på personens delaktighet och självbestämmande.

Att man inte rekommenderar TBA kan ses som kontroversiellt eftersom det är en metod med tydlig rot i psykologin som vetenskap. Dessutom är det den metod som det forskats mest om. I Habiliteringschefernas rapport om Problemskapande beteende, som detta vägledningsdokument också hänvisar till, rekommenderas dessutom metoden utifrån ett strikt evidenskriterium. Socialstyrelsens argument att metoden inte är förenlig med LSS är dock att TBA har som syfte att ändra beteende, inte att främja självbestämmande och delaktighet, och hör därför hemma i många andra sammanhang, men inte säkert med människor med funktionsnedsättningar. Vi tror att det finns ett behov av en god kunskapsnivå för att få bra effekter av och minska risken för aversiva inslag vid användandet av TBA. Då det i LSS verksamhet kan variera kraftigt i kunskapsnivå ser vi ett behov av ett mer utvidgat perspektiv på frågan om TBA varför det även är positivt att Föreningen Sveriges Habiliteringschefer erhållit kunskapsstödet på remiss.

Att man inte rekommenderar KBT och Mindfulness utifrån att det är metoder som kräver en kognitiv funktionsnivå som inte finns i de flesta LSS-verksamheter uppfattar förbundet som adekvat.

Sammantaget innebär kunskapsstödet att många metoder som diskuteras inom psykologkåren inte rekommenderas medan det däremot rekommenderas ett antal metoder inom det neuropsykologiska fältet. Förbundet konstaterar att i den grupp som omfattas av LSS är det ofta så att vanligt förekommande psykologiska metoder inte fungerar, både när det gäller undervisning, beteendereglering och fostran. Därför stödjer Psykologförbundet Socialstyrelsen i att anlägga ett neuropsykologiskt perspektiv på LSS framför ett behandlingsperspektiv.

Anders Wahlberg, förbundsordförande, och Martin Björklind, professionsansvarig

POMS brev till Föreningen Sveriges Habiliteringschefer

På uppdrag av årsmötet 2014 har POMS under 2015 bland annat arbetat med att lyfta frågan om habiliteringspsykologers arbetsmiljö. En del av arbetet har bestått i att författa en skrivelse till Föreningen Sveriges Habiliteringschefer. Nedan återfinns brevet till habiliteringschefernas förening och deras svar.

Till styrelsen för Föreningen för Sveriges Habiliteringschefer

POMS – Habiliteringspsykologernas yrkesförening organiserar de psykologer inom Sveriges Psykologförbund som på olika sätt arbetar gentemot personer med funktionsnedsättning. Majoriteten av medlemmarna arbetar inom barn- och ungdomshabilitering eller vuxenhabilitering. Målet för vår verksamhet är främst att driva professionsfrågor samt verka för goda livsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Föreningen anordnar årliga konferenser kring till exempel psykologiska behandlingsmetoder och aktuell forskning inom området funktionsnedsättning.

Vid vår senaste konferens och på det efterföljande årsmötet diskuterades habiliteringspsykologers arbetsmiljö. Detta är ju en villkorsfacklig fråga snarare än en professionsfråga, men utifrån de allvarliga arbetsmiljöproblem medlemmar beskrev önskade årsmötet att POMS styrelse uppmärksammar Föreningen för Sveriges Habiliteringschefer på problemen, varför detta brev skrivs.

Många av våra medlemmar beskriver att arbetsbördan ökat betydligt de senaste åren och att det är mycket svårt att hinna med arbetsuppgifterna på ett tillfredsställande sätt. Flera upplever olika symptom på arbetsrelaterad stress och några har tvingats till sjukskrivning på grund av överbelastning. Denna situation stämmer väl överens med den bild som framkom i Sveriges Psykologförbunds senaste arbetsmiljöenkät, där 20 % av de svarande landstingsanställda psykologerna beskrev att de varje dag har arbetsuppgifter de inte hinner med och 25 % av de svarande uppgav att de upplever försämrat närminne eller försämrad koncentrationsförmåga på grund av arbetsrelaterad stress.

Likaså beskriver medlemmar det vara svårt eller omöjligt att få tid att eller möjlighet att gå på utbildningar såsom POMS-konferenser eller att engagera sig i anordnandet av dessa konferenser. Även engagemang i styrelsearbete i POMS blir i förlängningen omöjligt, såvida det inte sker på psykologens fritid. Detta trots att engagemang i yrkesföreningen ger en möjlighet att hålla sig à jour med den nationella utvecklingen för psykologers arbete inom habiliteringsområdet liksom aktuell forskning, vilket bidrar till utvecklingen på den egna arbetsplatsen.

Kanske har ni en liknande bild av habiliteringspsykologers arbetssituation? Vill ni diskutera frågan med oss i POMS styrelse är ni naturligtvis välkomna att kontakta oss.

För POMS styrelse

Anna Tidman
Ordförande POMS – Habiliteringspsykologernas yrkesförening

Föreningen Sveriges Habiliteringschefer svar

Föreningen Sveriges Habiliteringschefer

Rikstäckande nätverk för barn- och ungdomshabiliteringen i Sverige. Grundad 1994

Till ordförande POMS-Habiliteringspsykologernas yrkesförening

Hej

Vi har diskuterat ert brev på styrelsemöte i föreningen. Vi beklagar den bild ni ger av habiliteringspsykologernas arbetssituation. Som styrelse så kan vi dock inte gå in och diskutera frågor kring arbetsmiljö för medarbetare inom habiliteringen. Arbetsmiljöfrågor är ett ansvar för arbetsgivare och chefer i respektive landsting.

Föreningen Sveriges habiliteringschefer skall enligt våra stadgar verka för en utveckling av habiliteringsverksamheten utifrån de övergripande mål som anges i HSL och LSS. Vi arbetar tillsammans för att utveckla kvaliteten i verksamheten exempelvis genom att ordna kvalitetskonferenser, arbeta med evidensbaserad habilitering och utveckla kvalitetsregister för uppföljning av habilitering. På våra årliga konferenser kan även frågor som prioriteringar och policyfrågor behandlas. Föreningens vision om habiliteringen som en proaktiv specialitet med nationell samsyn och värdegrund som präglas av öppenhet, tillgänglighet, kvalitet och delaktighet kan självklart inte nås utan kompetenta medarbetare som trivs och är stolta över sitt arbete.

Genom föreningens arbete kan vi ge stöd till verksamhetschefer eller motsvarande att avgränsa, prioritera och utveckla verksamheten så att befintliga resurser används på bästa möjliga sätt både för medarbetare och för brukare. Ansvaret för såväl verksamhet, personal och ekonomi ligger dock i respektive landsting.

Frågor kring habiliteringspsykologernas arbetssituation bör tas upp i de samverkansorgan som finns mellan fackliga företrädare och arbetsgivare och i diskussioner mellan chefer och medarbetare.

Vänliga hälsningar!

Örebro 3 november 2015

Kengöth Karlsson
Ordförande

”Nu missförstod jag igen, men jag vill gärna försöka en gång till!”

Referat från utbildningsdagen ”Med samtalet i centrum” den 29 maj 2015, Rosenlunds sjukhus, Stockholm

Psykoterapinätverket höll sin årliga utbildningsdag i slutet av maj, med flera intressanta föreläsare och givande diskussioner. Här nedan följer ett referat av Mona Svenssons föredrag med den igenkännbara och roliga titeln ni ser ovan. Mona har inom ramen för terapeututbildningen vid Stockholms universitet gjort en kvalitativ studie av hur terapeuter som arbetar med personer med utvecklingsstörning ser på både det allmänna och det speciella med att arbeta med personer med kognitiva funktionsnedsättningar.

Det är **Lena Fager**, psykolog på Psykoterapimottagningen Linden och HC Nacka, som har gjort referatet.

Sammanfattningsvis uttrycker terapeuterna i Mona Svenssons studie att arbetet med patientgruppen i huvudsak liknar arbetet med andra patienter. De betonar dock vikten av att, som terapeut, ha särskild kunskap om funktionsnedsättningen, att vara öppen och flexibel samt betydelsen av att hitta ett gemensamt språk, ett sätt att kommunicera med just den här individen.

Att ”mörka” sina svårigheter

Terapeuterna beskriver inledningsskedet som särskilt skört och menar att det tar längre tid att skapa en god allians, då patienterna kan ha svårt att känna tillit. Men även då man hittat ett språk är terapierna fyllda av missförstånd. Att ha en kognitiv funktionsnedsättning gör det naturligtvis svårt att förstå, men då patienterna ofta ”mörkar” detta blir det också svårare för terapeuten att förstå patienten.

Terapeutens genuina önskan och intresse att förstå patienten och dennes inre liv, parat med förmågan att förmedla detta, blir därför en oerhört viktig förutsättning för en framgångsrik terapi. Begrepp som motöverföring, härbärgerande, intoning, fritt flytande uppmärksamhet och mentalisering (i första hand terapeutens) liksom tankar om alliansbrott och reparation blir därmed kanske extra viktiga i dessa terapier.

Terapeuterna tar även upp den speciella sårbarhet, som personer med utvecklingsstörning lever med på grund av sin funktionsnedsättning och sitt beroende av andra. Flera patienter har varit utsatta för trauman och övergrepp och har, på grund av sin utvecklingsstörning, haft extra svårt att förstå och bearbeta vad de varit med om. Svårigheten för personer med utvecklingsstörning att få tillgång till psykoterapi tas också upp.

Stöd i att försvara sin gräns

Givetvis återkommer även några av de teman som nästan alltid nämns då man beskriver psykoterapier med denna målgrupp; utanförskap, sorg, ilska och skam. Ett annat tema – som, mig veterligen, inte lyfts fram tidigare – är gränser; fysiska gränser i förhållande till omvärlden och andra människor, rätten och möjligheten att försvara sin egen kropp samt att landa i den egna kroppen och identiteten.

Mona använder sig huvudsakligen av ett intersubjektivt, relationellt teoretiskt perspektiv för att belysa sina resultat. Hon refererar bland annat till Daniel Stern, Allan Schore, Peter Fonagy, John Bowlby och Jeremy Safran. Mona lyfter särskilt fram betydelsen av icke-vetande, härbärgerande och mentalisering i mötet med patienten. Hon citerar bland andra Stern, där han säger att om en terapeut tror sig veta något om sin patient, behandlar hen "en teori och inte en människa".

Mina egna tankar under föredraget gick främst till Wilfred Bion. Givetvis hans uppmaning till oss att undvika "minne och begär", för att inte hämma intuitionen och den omedelbara kontakten med patienten. Men även hans teori om hur härbärgerandet (moderns eller terapeutens) kan processa och omvandla patientens fragmentariska och kaotiska betaelement till meningsfulla, hanterbara alfaelement.

Mona avslutade med en strof från Gunnar Ekelöf:

*Frågar du mig var jag finns
så bor jag här bakom bergen
Det är långt men jag är nära
Jag bor i en annan värld
men du bor ju i samma
"Frågar du" ur Strountes*

Lena Fager
Habiliteringscenter Nacka och Psykoterapimottagningen Linden

Myndighetsstress och nya diagnoser

Rapport från POMS-konferensen den 16 oktober 2015, Clarion hotell, Stockholm

Till årets POMS-konferens var två föreläsare inbjudna. Förmiddagen inleddes av Sylvia Mellfeldt Milchert, psykolog specialiserad på neuropsykologi och handikappspsykologi. Sylvia har en lång erfarenhet av rehabiliteringsarbete och var med och bildade POMS. Eftermiddagens föreläsare var barnpsykiatern Caroline Gromark som arbetar på enheten för OCD och relaterade tillstånd på BUP/FUNK i Stockholm. Hon föreläste om OCD-relaterade tillstånd och autoimmunitet.

Sylvia Mellfeldt Milcherts föreläsning utgick i mycket från hennes bok "Rehabiliteringspsykiatri". Föreläsningen blev dynamisk, med många inpass och frågor från publiken. Sylvia gav först en

historisk bakgrund till organisationen i dagens rehabilitering. Hon beskrev 1970-talets "från vaggan till graven"- tänkande kring individer med funktionshinder. Det var då hon själv inledde sin yrkesbana. Då fanns särskilda specialsjukhus för patientgruppen, stora separata enheter där läkarna var snabba med att sätta in olika former av psykofarmaka. Systemet kunde sällan anpassas till individens behov och präglades av förmynderi, men det fanns också fördelar. Vården och omsorgen för funktionshindrade krävde inte särskilt mycket av den enskilde och det fanns ofta ett helhets- och livsloppsperspektiv i synen på patienterna.

Detta kontrasterade Sylvia Mellfeldt Milchert mot dagens vård, uppbyggd som "ett lapptäcke", där olika huvudmän och organisationer bidrar med insatser utifrån individens och närståendes

behov. Här kan insatserna lättare individanpassas, men samtidigt uppstår det gärna glipor mellan de olika lapparna där patienter kan falla igenom. De olika huvudmännen kan också ha svårt att samarbeta och bevakar sina specifika resurser.

"Minska myndighetsstressen"

Sylvia Mellfeldt Milchert poängterade att hon inte längtar tillbaka till de gamla storsjukhusens tid. Det var ofta hemiska institutioner, men hon konstaterade samtidigt att dagens system också medför problem. Åtskilligt återstår för att kunna erbjuda individer med både funktionsnedsättningar och psykiatrisk problematik optimala insatser, trots att det är välkänt att rehabiliteringens patienter i stor utsträckning också har psykiatriska problem. Sylvia menade att den här dubbla problembilden inte är märklig, eftersom det ofta rör sig om individer med "sköra hjärnor" och svåra liv. När hon inledde sin yrkesbana skötte omsorgen alla livsproblem, psykiatrin ingrep möjligen om en person var suicidal.

Sylvia gav först en historisk bakgrund till organisationen i dagens habilitering. Hon beskrev 1970-talets "från vaggan till graven"- tänkande kring individer med funktionshinder. Det var då hon själv inledde sin yrkesbana. Då fanns särskilda specialistsjukhus för patientgruppen, stora separata enheter där läkarna var snabba med att sätta in olika former av psykofarmaka. Systemet kunde sällan anpassas till individens behov och präglades av förmynderi, men det fanns också fördelar. Vården och omsorgen för funktionshindrade krävde inte särskilt mycket av den enskilde och det fanns ofta ett helhets- och livsloppsperspektiv i synen på patienterna.

Detta kontrasterade Sylvia Mellfeldt Milchert mot dagens vård, uppbyggd som "ett lapptäcke", där olika huvudmän och organisationer bidrar med insatser utifrån individens och närståendes behov. Här kan insatserna lättare individanpassas, men samtidigt uppstår det gärna glipor mellan de olika lapparna där patienter kan falla igenom. De olika huvudmännen kan också ha svårt att samarbeta och bevakar sina specifika resurser.

"Minska myndighetsstressen"

Sylvia Mellfeldt Milchert poängterade att hon inte längtar tillbaka till de gamla storsjukhusens tid. Det var ofta hemska institutioner, men hon konstaterade samtidigt att dagens system också medför problem. Åtskilligt återstår för att kunna erbjuda individer med både funktionsnedsättningar och psykiatrisk problematik optimala insatser, trots att det är välkänt att habiliteringens patienter i stor utsträckning också har psykiatriska problem. Sylvia menade att den här dubbla problembilden inte är märklig, eftersom det ofta rör sig om individer med "sköra hjärnor" och svåra liv. När hon inledde sin yrkesbana skötte omsorgen alla livsproblem, psykiatrin ingrep möjligen om en person var suicidal.

Sylvia beskrev att många patienter hon mött har ett gytter av kontakter med habiliteringen, psykiatrin, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, en orimlig mängd för de flesta och särskilt för personer med svårigheter med samspel. Detta är en bild som bekräftades av publiken. En stor utmaning i lapptäckesorganisationen är att försöka begränsa antalet inkopplade yrkesverksamma och minska myndighetsstressen.

Hur samordna insatser?

Sylvia Mellfeldt Milchert påpekade att vi vet betydligt mer om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar idag än när hon började arbeta. Men kunskapen kommer sällan individen till nytta. Diagnostiseringen har utvecklats och antalet personer med ASD-diagnos har ökat enormt. Suicidrisken hos personer i ASD-gruppen är mycket förhöjd, något man traditionellt varit ovan vid i habiliteringen. I psykiatrin har man stor erfarenhet av att arbeta med suicid, men där kan man å andra sidan ha svårare att bemöta personer med utvecklingsrelaterad problematik på ett bra sätt.

Sylvia Mellfeldt Milchert påtalade att psykofarmaka kan vara svårt att sätta in för personer i habiliteringens målgrupp. Hon påpekade vikten av kontinuitet i kontakter och att tala på rätt sätt, samt värdet av pedagogik och tog upp några viktiga punkter att ta i beaktande i mötet med individer med autism:

- Intellektuell förmåga – inklusive nivå i tänkandets utveckling
- Hälsoaspekter – psykiska såväl som fysiska
- Försörjning – arbetslöshet för personer med ASD är ett växande problem

Eftersom så många individer bollas mellan olika stolar har Sylvia Mellfeldt Millchert ett förslag på en organisatorisk lösning med både psykiatri- och habiliteringskompetens: Habiliteringspsykiatri. Det skulle vara en organisation som samordnat habiliteringens och psykiatrins resurser. Uppdraget skulle vara utredning, behandling och habilitering. De yrkesgrupper som bör ingå är läkare, pedagog, psykolog, sekreterare, sjuksköterska och socionom. Det bör även finnas tillgång till logoped, neurolog och sjukgymnast. För att fungera optimalt måste verksamheten få verka under längre tid och samverka med forskning.

Behandling och utmaningar vid ASD

Sylvia Mellfeldt Milchert pekade även på några viktiga punkter vid psykologisk behandling av personer med autism. Få grupper har lika stort behov av psykologisk behandling. Men för att bli effektiv behöver behandlingen:

- Anpassas individuellt
- Utgå från en helhetssyn
- Ha autismkompetens som plattform

Sylvia tipsade om den amerikanska psykologen Valerie Gaus böcker "Adult Asperger syndrome" och "Living well on the spectrum" som bra ingångar till psykologisk behandling för personer med ASD.

En fråga från publiken ledde till en diskussion om balansen i habiliteringen mellan personer med utvecklingsstörning och personer med ASD. Frågeställaren menade att det allt större antalet patienter med ASD riskerar att göra att personer med intellektuella funktionsnedsättningar (som sällan är särskilt röststarka) hamnar i skymundan. När det gäller personer med utvecklingsstörning talade man om att habiliteringen har en unik kompetens, men att fokus allt mer förflyttats till personer med neuropsykiatrisk problematik. Sylvia Mellfeldt Milchert påpekade att få forskar och gör sina specialistarbeten inom området utvecklingsstörning, vilket är en stor brist.

Livsloppsperspektiv

I omsorgen förr tänkte man ofta i ett livsloppsperspektiv, något som sällan sker idag när varje organisation har sin "lapp" i lapptäcket. Att hjälpa äldre personer med neuropsykiatrisk problematik såg Sylvia Mellfeldt Milchert som en stor utmaning. Hur kan till exempel hemtjänsten anpassas ur ett ASD-perspektiv? Här finns mycket att göra.

Sylvia Mellfeldt Milcherts föreläsning var grundad både i utmaningarna just nu, men blickade samtidigt framåt mot de frågor som väntar i framtiden och möjliga organisationsformer för att lösa en del av dagens problem.

Autoimmunitet och arbetet på BUP/FUNK

Eftermiddagen ägnades åt ett annat spännande ämne. Caroline Gromark berättade dels om arbetet på BUP-enheten för OCD och relaterade tillstånd, en specialistverksamhet inom barn- och ungdomspsykiatri i Stockholm län, dels om OCD-relaterade tillstånd och autoimmunitet. Caroline Gromarks föreläsning var både faktaspäckad och illustrerad med fall exempel, som gav en fin fördjupning.

På enheten behandlar man barn med tvångssyndrom, dysmorfofobi ("inbillad fulhet"), samlarsyndrom, trichollomani, dermatillomani, Tourettes syndrom och autoimmunt utlösta neuropsykiatriska tillstånd (PANDAS/PANS). Mottagningen tar emot barn upp till 18 år. Standardbehandlingen är 1-2 gånger i veckan i tre månader. De patienter Caroline Gromark och hennes kollegor möter på mottagningen har ofta omfattande problem och kontakt vid habiliteringen.

Olika typer av tvång

Caroline Gromark gjorde sedan en mer fördjupad presentation av de olika diagnosgrupper mottagningen riktar sig till, både vad diagnoserna innebär och hur man behandlar dem. Hon påpekade att barn med tvångssyndrom ofta misstas för att ha autistiska drag och att det är viktigt att skilja på tvång och ritualer. Caroline Gromark uppehöll sig särskilt vid dysmorfofobi. Här uppmanade hon publiken att fråga patienter som beskrivs som "hemmasittare" extra noga. Många personer med dysmorfofobi har svårt att komma hemifrån och tillbringar mycket tid framför spegeln för att försöka sminka över inbillade skavanker i utseendet. Dysmorfofobipatienterna är de med störst andel suicid av alla patienter med någon typ av tvångssyndrom. Det är en särskilt svårbehandlad grupp där det kan krävas omfattande motivationsarbete.

Caroline Gromark tog även upp samlarsyndrom, "hoarding", en ovanlig diagnos bland barn och unga eftersom det ofta finns en familj som hjälper till att hålla ordning och som rensar upp. På enheten har man hittills bara haft två patienter med den diagnosen, men problematiken har visat sig viktig att uppmärksamma. Gromark beskrev även det hon kallade "digital hoarding" som hon sett hos några patienter, där hoardingens bestå i ett tvång att samla foton i datorn eller annan digital information och ett behov av att dokumentera allt man företar sig. Caroline Gromark beskrev även trichotillomani och dermatillomani (tvångsmässigt hårdragande och tvångsmässigt hudpetande). Patienter med de här diagnoserna har ofta en neuropsykiatrisk problematik i botten, som ASD eller adhd.

Infektioner som ger tvång

Kärnpunkten i Caroline Gromarks föreläsning var beskrivningen av hennes och kollegornas arbete med de autoimmunologiska sjukdomarna PANDAS och PANS. En immunolog sjukdom är en sjukdom som beror på en överreaktion i immunförsvaret och en autoimmun sjukdom är när immunförsvaret slår fel och angriper kroppens egna celler. Ett exempel på en autoimmun sjukdom är Sydenhams chroea, då en streptokockinfektion utlöser en autoimmun reaktion, som ger rörelseavvikelser, OCD, tics och ängslighet. Ett annat exempel är de tidigare nämnda sjukdomarna PANDAS och PANS.

PANS står för pediatric autoimmune neuropsychiatric disorders associated with streptococcal infections (det vill säga neuropsykiatriska problem som följd av en streptokockinfektion). PANS står för pediatric acute onset neuropsychiatric syndrome (det vill säga neuropsykiatriska svårigheter som kommer mycket hastigt). PANDAS beskrevs första gången 1998, så diagnosen är med andra ord relativt ny.

Dramatiskt förlopp

Personer som drabbas av PANDAS är mellan tre år och puberteten (före tre års ålder är immunförsvaret för utvecklat för att kunna ge en autoimmun reaktion). Symptomen vid PANDAS och PANS är OCD och/eller tics, avvikande rörelsemönster, affektiva symptom och ångestsymptom. Ofta misstas PANDAS och PANS för tvångssyndrom, men skillnaderna är att PANS och PANDAS har en mer dramatisk start och kan tidsmässigt kopplas till en infektion. "Vanlig" OCD kommer däremot ofta smygande och OCD är betydligt vanligare än PANDAS och PANS. Man räknar med en prevalens för OCD på 2 procent av alla barn, medan prevalensen för PANS är 0,2-0,4 procent.

Symptomen vid PANDAS och PANS kommer ofta i skov och vanligen i samband med stressande livsomständigheter. Caroline Gromark berättade att det finns en koppling till stress och trauma för insjuknande i PANS och PANDAS. För att en person ska insjukna måste blod-hjärnbarriären vara skadad, annars kan inte antikropparna som sjukdomen beror av nå hjärnan. Stresshormonet kortisol gör blod-hjärnbarriären skörare och därför ökar risken för autoimmuna processer vid stress och PTSD. PANS och PANDAS kan behandlas med läkemedel. Men även KBT-behandling har visat sig ha effekt.

Caroline Gromark visade några korta filmer med patienter före/efter medicinsk behandling som visade på en dramatisk förbättring. Tyvärr finns ingen mirakelmedicin mot PANDAS och PANS, många patienter behöver upprepade behandlingar med flera typer av läkemedel och kan ändå få nya skov. Caroline Gromark beskrev utifrån patientfall sjukdomens ofta dramatiska förlopp, där ett tidigare normal fungerande barn från ena dagen till en annan drabbats av avvikande rörelsemönster, fått stark ångest och plötsligt blivit mycket "klängigt". Caroline Gromark påtalade att det finns en stor kunskapsbrist om PANDAS och PANS hos lokala BUP- mottagningar och att många barn feldiagnosticeras med någon neuropsykiatriskt tillstånd, barn som ofta remitteras till habiliteringen.

Tre punkter att ta med hem

Efter föreläsningen bad jag Caroline om det mest centrala budskapet för oss psykologer att ta med hem. Caroline sammanfattade det i tre punkter:

- Barnpsykiatri och barnmedicin måste samarbeta
- När ett barn kommer till BUP första gången behöver det även undersökas kroppsligt
- Var vaksam på när diagnosen "inte riktigt stämmer"

Slutord

Föreläsningarnas ämnen var mycket olika. Men det går att se en gemensam punkt både i det Sylvia Milchert och Caroline Gromark talade om: Värdet av samarbeten över organisations- och professionsgränser. Samarbeten ökar möjligheterna att förstå så mycket det går om individens svårigheter och hitta bästa möjliga bemötande och behandling.

Jonas Brun
PTP-psykolog
Habiliteringscenter Tullinge

Verksamhetsberättelse för perioden 2014-08-01 – 2015-07-31

Styrelsen

Ordförande:	Anna Tidman
Vice ordförande:	Åsa Korsfeldt
Kassör:	Kristina Lindberg/Brita Warne
Sekreterare:	Carina Lindgren/hela styrelsen/Cecilia Malmström
Webbmaster och hemsidesansvarig:	Magnus Ivarsson
Konferensansvarig:	Hela styrelsen
POMS-bladet/nyhetsbrev:	Magnus Ivarsson, Pia Åkerlund, Brita Warne
Kontaktperson i utbildningsfrågor:	Brita Warne
Remissansvarig:	Anna Tidman
Ledamot:	Cecilia Malmström
Revisor:	Lars Banksjö
Revisorssuppleant:	Tobias Skog
Valberedning:	Caroline Larsson, Stefan Lycknert

Under verksamhetsåret har ledamöterna Kristina Lindberg och Carina Lindgren lämnat styrelsen. Brita Warne har övertagit kassörsposten medan sekreterarrollen först ambulerade mellan styrelsemedlemmarna för att slutligen övertas av Cecilia Malmström.

Vi tackar Kristina och Carina för deras insatser för POMS och önskar lycka till i fortsatta karriärer.

Årsmöte

Årsmöte hölls den 16 oktober 2014 i samband med årets tvådagarskonferens.

Avgående ledamoten Stefan Lycknert avtackades.

Styrelsemöten

Styrelsen har under verksamhetsåret haft fyra styrelsemöten: 140809, 141212, 150206, 150508. Konstituerande styrelsemöte hölls 141212.

Medlemmar

Medlemsantalet har under verksamhetsåret som mest uppgått till ca 180 betalande medlemmar.

POMS tvådagarskonferens 2014

Konferensen hölls på vackra Barkarby gård utanför Stockholm och årets tema var kognition. Konferensen innehöll aktuell forskning och relevanta vinklingar på ämnet kognition för habiliteringspsykologer inom både barn-, ungdoms- och vuxensfären. Bland föreläsarna kan nämnas Steve Berggren, Louise Böttcher, Ida Lindblad, Kristine Stadskleiv, Kristina Nilsson, Inger Kärnekull-Jakobsson, Anna Levén och Barbro Lindquist. 83 personer deltog vid konferensen som också gick med vinst.

POMS-bladet

Ett nummer av POMS-bladet har kommit ut under verksamhetsåret. Detta finns att läsa på

medlemssidorna på POMS hemsida. Efter beslut på årsmötet har nyhetsbrev skickats ut per e-post till medlemmarna istället för ytterligare nummer av POMS-bladet. Tre nyhetsbrev har skickats under året samt ett antal kortare mail kring aktuella händelser t.ex. utkomna böcker inom området funktionsnedsättning.

Hemsidan

Under året har arbetet fortsatt med att hålla hemsidan uppdaterad. Diskussioner har förts med förbundet om att på sikt flytta POMS hemsida till förbundets hemsida för att underlätta administrationen av sidan.

Rapporter

Psykoterapinätverket har bytt namn till **Med samtalet i centrum**. I år anordnades träff i Stockholm 23 maj för ett tjugotal deltagare. Talare var Ingrid Liljeroth ("Tankeföreningar och omtänkande i teori och praktik" - konsekvenser för kunskapsutveckling, verksamheter, individer och vardagslivet), Anders Svensson ("Från små lustiga glimtar till det som kallas skräck" - ögonblicksbilder från många års erfarenhet av samtal med omvälvande intryck) och Johan Swahn ("Vad ska vi ha varandra till?" – beskrivning av en relationell korttidspsykoterapi med en man med Asperger syndrom).

PS15: Brita Warne representerade POMS vid PS15 i Östersund.

De kommunala habiliteringspsykologernas nätverk hade möte i Lund i oktober 2014 och i maj 2015. Vid oktobermöte deltog representanter från Malmö, Lund och Eslöv. Vid majmötet deltog representanter från Halmstad, Lund, Östersund och Malmö. Frågor som diskuterades var bland annat organisationsförändringar i respektive kommun samt utbildningsinsatser riktade till personal på LSS-boenden.

Rådskonferens: Anna Tidman representerade POMS vid rådskonferensen, där en stor del av dagen ägnades åt diskussion kring yrkesföreningarnas roll i förbundet. Mer information finns under punkten Kontakter med förbundsstyrelsen.

Ordförandeträffar med förbundsstyrelsen: Vid två tillfällen under året har ordförandena för de olika yrkesföreningarna träffat delar av förbundsstyrelsen för att diskutera bland annat samarbete kring att "återuppväcka" Psykologidagarna med start 2017. Mer information finns under punkten Kontakter med förbundsstyrelsen.

Specialistutbildning: Styrelsen har fört diskussion med Peter Karlsson från Psykologpartners om vilken typ av specialistutbildningar som habiliteringspsykologer har behov av. Diskussion på samma tema samt kring vilka frågor allmänt som är viktiga för habiliteringspsykologer har även förts med Förbundsstyrelsens 1:e vice ordförande Kerstin Twedmark.

Psykologtidningen: Styrelsen har haft kontakt med Peter Örn angående aktuell forskning inom funktionshinderområdet att skriva om i Psykologtidningen.

Facebook: POMS finns på två ställen på Facebook. Vi har en öppen sida som kan ses av alla, även av de som inte har ett Facebook-konto, samt en sluten grupp som man måste bli inbjuden till.

Remisser

Under verksamhetsåret har styrelsen besvarat en remiss: Föreskrift om organisatorisk och social

arbetsmiljö. Remissvaret finns att läsa i POMS-bladet.

Samarbete med Psykologförbundets förbundsstyrelse

Förbundsordförande Anders Wahlgren är POMS mentor i förbundsstyrelsen och besökte styrelsen vid styrelsemötet i december för att informera sig om vad som var på gång i yrkesföreningen. Vid styrelsemötet i maj gästades vi av professionsansvarig Martin Björklind. Martin beskrev sitt uppdrag och vi berättade om POMS.

Samtliga yrkesföreningars ordförande har vid två tillfällen inbjudits att delta i möte med representanter för förbundsstyrelsen. Anna Tidman har representerat POMS. Vid det första mötet som hölls i oktober 2014 diskuterades aktuella frågor för respektive yrkesförening. POMS lyfte bland annat fram habiliteringspsykologers arbetsmiljö, behovet av psykologer inom socialtjänsten samt behovet av stöd till föräldrar med utvecklingsstörning. Vid det andra mötet som hölls i maj 2015 diskuterades yrkesföreningarnas möjligheter att tillsammans med förbundet återuppväcka arrangemanget Psykologidagarna med start 2017.

Uppdrag åt styrelsen från årsmötet

Okunskap i samhället kring utvecklingsstörning

Frågan kring den allmänna okunskapen kring utvecklingsstörning har lyfts vid träffar med förbundsstyrelsen samt diskuterats med ordförande för Psifos respektive Mödrabarnhälsovårdpsykologerna. Styrelsens öppna kvällsarrangemang är också ett sätt att öka kunskapen om villkoren för personer med funktionsnedsättning.

Uppvaktning av skolministern angående stöd för barn med funktionshinder

Detta är en fråga som fått stå tillbaka, men vi har regelbundna kontakter med Psifos som är den yrkesförening som arbetar med förskole- och skolfrågor och har då diskuterat behovet av stöd i skolan till barn med funktionsnedsättning. Psifos i sin tur bearbetar regelbundet skolministerns kansli, både via brev och besök tillsammans med representanter från Psykologförbundets styrelse, gällande barn i behov av särskilt stöd i skolan.

Föräldrar med utvecklingsstörning

Ett planerat öppet kvällsarrangemang på temat föräldrar med utvecklingsstörning var planerat under våren 2015 men kunde inte genomföras. Istället pågår planering för att genomföra kvällen under våren 2016.

Habiliteringspsykologers arbetsmiljö

Ett brev med information om många habiliteringspsykologers besvärliga arbetsmiljö, med bl a för hög arbetsbelastning och små möjligheter till kompetensutveckling, har skickats till styrelsen för Föreningen för Sveriges Habiliteringschefer. Frågan har även lyfts vid möten med förbundsstyrelsen. Då arbetsmiljö är en villkorsfacklig fråga ligger ansvaret för och mandatet att arbeta med arbetsmiljöfrågor hos de fackligt förtroendevalda med förbundsstyrelsen som ytterst ansvariga, snarare än hos yrkesföreningarna. POMS kommer dock att fortsätta att lyfta frågan så fort tillfälle ges, närmast vid kommande träff med förbundsstyrelsen och övriga yrkesföreningar samt vid kommande rådskonferens där förbundets arbetsmiljöenkät ska redovisas och diskuteras.

Reflektioner

Sammanfattningsvis kan sägas att en stor del av styrelsens arbete under verksamhetsåret 2014-2015 ägnats åt att planera och arrangera POMS-konferenser samt utåtriktade kvällsarrangemang där villkoren för personer med funktionsnedsättning lyfts. 2014 var första

gången konferensen anordnades av styrelsen och inte av en särskild arbetsgrupp sammansatt för ändamålet. För att hålla arbetsinsatsen på en någorlunda rimlig nivå för styrelsen minskades den traditionellt tre dagar långa konferensen ned till två dagar. Trots att styrelsen varit decimerad under året har de flesta av våra planerade aktiviteter ändå kunnat genomföras, vilket känns bra. I skrivande stund pågår arbetet med de kommande konferenserna 2015 och 2016 samt diskussionskvällar hösten 2015 och våren 2016.

På sikt är det viktigt att fler medlemmar får möjlighet att engagera sig i POMS verksamhet, t ex vad gäller arrangemang som konferenser. Ju mer tid styrelsen lägger på att arrangera konferenser och andra aktiviteter desto mindre tid finns till andra uppgifter såsom opinionsbildning. Å andra sidan kan den årliga kvällsaktiviteten vara just en möjlighet att synliggöra funktionsnedsattas situation. I framtiden kan kanske kvällsaktiviteten samordnas med Psykologidagarna och då få ökad genomslagskraft. Kanske är ett ökat samarbete med förbundet centralt och med brukarorganisationer ett sätt att nå ut och uträtta mycket gott även i tider då POMS egna medlemmar inte har möjlighet att bidra. Naturligtvis måste vi parallellt arbeta för att fler medlemmar ska kunna engagera sig.

Vi i styrelsen ser fram emot ett nytt spännande POMS-år med bland annat tvådagarskonferens i Stockholm på temat behandling under hösten 2016.

Hoppas vi ses under året!

För styrelsen 150830

Anna Tidman
Ordförande POMS

2015 års nyhetsbrev

Nyhetsbrev I

Socialstyrelsen kartlägger vården för personer med autismspektrumtillstånd

Socialstyrelsen har inlett ett arbete med att kartlägga vilka problem som finns för delaktighet i vården för personer med autismspektrumtillstånd. POMS var i början av februari tillsammans med företrädare för andra organisationer med på en hearing där vi beskrev de hinder vi ser för att personer med AST ska få vård på lika villkor som andra grupper.

Det vi tog upp som hinder var bland annat hur vården är organiserad rent strukturellt. AST-gruppen behöver generellt sett kontakter som innebär att vårdpersonal av alla kategorier måste ta sig extra tid för förberedelser, för att skapa kontakt, anpassa besöket, ta reda på de individuella behoven, samarbeta med andra vårdgivare/nätverk och hjälpa till med påminnelser etc. Med nuvarande krav på ett stort antal besök varje dag blir AST-gruppen en besvärlig patientgrupp som antingen bortprioriteras eller själv väljer bort vården därför att de inte får den kontinuitet eller det stöd som behövs. Vi beskrev också vilken typ av anpassningar som kan vara aktuella, men poängterade framför allt vikten av att anpassa besöken individuellt, eftersom behoven kan se så olika ut. Vill du se POMS samlade synpunkter till Socialstyrelsen, gå till hemsidan!

Ett par andra frågor som togs upp vid hearingen var om det behövs kunskapsstöd av något slag till yrkesverksamma för att förbättra vården och om det i så fall är någon yrkeskategori som är mer prioriterad för ett riktat stöd. Vår synpunkt var att psykiatrin och vårdcentralerna är viktiga för ASTgruppen och att det är där det behövs både organisatoriska möjligheter att möta patienterna bättre och kunskap om hur man kan göra det.

Socialstyrelsen gör sin kartläggning, som är en så kallad förstudie, under våren och kommer i den att peka på möjliga åtgärder. Förstudien ska vara klar den 31 mars. De åtgärder som kan bli aktuella är olika typer av riktlinjer, vägledningar och kunskapsstöd som kan vara mer eller mindre bindande.

Du som har synpunkter på denna fråga kan vända dig till Pia Åkerlund i POMS styrelse (pia.akerlund@sll.se).

Hedersomnämning till omtyckt mottagning

Psykoteraimottagningen Linden i Stockholm fick ett hedersomnämning när landstingets bemötandepreis delades ut i januari. Hedersomnämningen är för ett material som utvecklats på mottagningen för att underlätta för terapeut och patient att förstå vad som hänt i en konfliktsituation.

Psykoteraimottagningen Linden är den enda psykoteraimottagningen i Sverige som erbjuder psykoteraimottagning för vuxna personer med funktionsnedsättning. Utgångspunkten är att var och en oavsett begåvning eller funktionsnedsättning kan ha nytta av psykoteraimottagning. Vid behov används alternativa sätt att kommunicera.

– Det är väldigt hedersamt och roligt att Lindens arbete uppmärksammas. Terapeuterna som jobbar här har dubbla kompetenser. Förutom den terapeutiska kompetensen har alla erfarenhet av att ha mött många personer med olika psykiska symtom och funktionsnedsättningar. Detta har gjort det möjligt att flexibelt kunna anpassa metoder för att kunna möta var och ens specifika behov, säger Barbro Sjöström-Miljand, enhetschef för mottagningen.

Stockholms läns landstings bemötandepreis delas ut varje år. Tanken är att uppmuntra och belöna initiativ som förbättrar bemötandet av människor med funktionsnedsättningar och ökar tillgängligheten till landstingets olika verksamheter.

Nätverksträff i Stockholm för habiliteringspsykologer och POMS-medlemmar "MED SAMTALET I CENTRUM"

Utbildningsdag den 29 maj 2015

Nu är det vinter men snart är det vår och plötsligt är vi inne i maj månad. I år liksom tidigare år bjuder vi - Psykoterapimottagningen Linden och POMS - in till en nätverksträff här i Stockholm. Nätverket heter "Med samtalet i centrum" och är tänkt att vara en träffpunkt för alla professionella inom habiliteringen. Tidigare hette vi Psykoterapinätverket. Ni som var med förra året vet att tanken är att samlas och ha det goda samtalet i centrum, oavsett funktionsnedsättning och profession. Längre fram kommer vi med fler utskick och program, men nu... skriv in datumet i din almanacka!

Nyhetsbrev II

Nu är det klart med datum och föreläsare för höstens POMS-konferens

Konferensen kommer att äga rum i Stockholm **fredag 16 oktober 2015**. Efter att ha läst igenom utvärderingarna från förra årets konferens enades styrelsen om att ha psykisk hälsa för personer med funktionsnedsättning som övergripande tema. Tanken är att endagskonferensen ska utgöra en ingång till nästa års längre konferens som kommer att rymma möjligheter till både fördjupning och breddning i samma ämne. Till höstens konferens har vi bokat två föreläsare som kommer att ge två, måhända olika, men samtidigt mycket intressanta perspektiv på temat. Den första, **Sylvia Mellfeldt Milchert**, är psykolog med erfarenheter från både habiliteringen och psykiatrin. Hon är specialist i såväl neuropsykologi som funktionshindrens psykologi och aktuell med boken Habiliteringspsykiatri. Den andra föreläsaren, **Caroline Gromark**, är barnpsykiater och överläkare på BUP FUNK i Stockholm. BUP FUNK är en mottagning för barn och unga med ASD som behöver behandling för OCD och/eller stora problem med repetitiva beteenden. Caroline kommer att föreläsa om PANS/PANDAS.

Vi återkommer inom kort med mer information om föreläsarna, schemat för dagen, lokal och kostnad. Gör dock en markering i kalendern på 16 oktober redan nu. Vi ses i Stockholm i höst!

Om ni inte har läst ”Jag har en sjukdom men jag är inte sjuk – tio år senare”, så gör det!

Oavsett om du möter barn, ungdomar eller vuxna och oavsett om de har muskelsjukdom eller ej så har boken ett budskap om vikten att se människan för den hon är.

Boken är på sätt och vis en uppföljning av boken ”Jag har en sjukdom men jag är inte sjuk”, och ändå inte. Vi får möta några av dem som 2004 var tonåringar och som då beskrev drömmar om framtiden och läsa om hur deras liv gestaltar sig 2014. **Ninnie Wallenborg** säger i en intervju i Nynäshamnsposten att ”framtiden är här och att det känns viktigt att berätta att de flesta har fantastiska liv och läsaren ska återigen slås av att muskelsjukdom kan vara en väldigt liten del av en person, även om den utgör fysisk begränsning.”

I denna bok är det är mycket mer fördjupade porträtt, och journalisten **Mustafa Can** har både respektfullt, men ändå med sin utmanande intervjustil fått starka, kreativa, reflekterande och personliga berättelser. **Pieter Ten Hoopens** foto ger ytterligare en dimension. Det har också tillkommit några nya delförfattare som har givit sina betraktelser och Liam, Ninnies sexårige son, berättar om sin mamma som ”har svaga muskler men hon är stark i hjärnan”

Christina Renlund, psykolog och psykoterapeut, som varit ansvarig både till att denna och den tidigare boken kom till, håller på ett fint sätt, genom korta avsnitt ihop olika teman som de unga vuxna lyfter fram i sina texter. Avslutningsvis beskriver läkaren **Thomas Sejersten** forskningsläget och medicinska fakta.

Ninnie säger i intervjun i Nynäshamnsposten att ”Nu vill jag att de unga träder fram och helst själva tar alla intervjuer” och förutom hon har några andra runt om i landet intervjuats.

Det är ju helt enkelt så det ska vara.

Cecilia Malmström, Habiliteringscenter Mörby för barn, POMS styrelse

Brita Warne rapporterar från PS15

PS15 – Psykologstudent Sveriges årliga kongress hölls i år den 13-15 mars vid Mittuniversitetet i Östersund. Givetvis var POMS representerade på mässan! Som Östersundsbo och gammal student på psykologprogrammet på Mittuniversitetet vet jag att det ibland kan vara svårt att få folk att ta sig hit för att uppleva Östersunds charm. Det sägs här uppe att det är dubbelt så långt mellan Stockholm och Östersund som mellan Östersund och Stockholm. Det var inte helt utan att jag hann tänka – men kommer de verkligen att få hit några studenter? Jag hade verkligen fel! PS15 var en välbesökt kongress med över 400 studenter på plats. Många duktiga föreläsare och utställare på mässan var också där.

Det var en mycket trevlig och välorganiserad kongress. POMS fanns representerade tillsammans med Psykologförbundet på både fredagen och lördagen. Jag hade bullat upp med alla möjliga häftiga saker som vi har på habiliteringen och trodde verkligen att POMS monter

skulle dra absolut flest blickar. Det hade den gjort också om det inte vore för PSIFO:s oväntade genidrag: radiostyrda tekniklegomodeller. Vi fick se oss besegrade på häftighetsfronten denna gång och satsa åter på PS16.

Trots att vi inte var häftigast rent tekniskt var mycket kul att få träffa flera kollegor (PTP:are) och blivande kollegor som redan hade fått upp ögonen för vår verksamhet. Jag pratade med flera som redan hade hittat till olika habiliteringar i landet. En och annan nyfiken student hittade också till montern och frågade om hur det var att arbeta på habiliteringen.

Vi vann väl kanske inte någon värvningstävling med antalet nyvärvade medlemmar och kanske inte heller den där tekniska tävlingen. Men jag tror att i alla fall några fler studenter fick upp ögonen för habiliteringen och än mer för vår målgrupp som ju är samhällsmedborgare som alla andra och kan behöva stöd från andra verksamheter än endast habiliteringen. Jag gjorde mitt bästa också för att peppa PTP:arna att bli kvar inom vår verksamhet, fast det verkade inte behövas så mycket peppning för det. Jag gick från PS15 med en hel del hopp!

Nyhetsbrev III

Höstens POMS-konferens och temakväll med inbjudna gäster

Som vi skrivit i ett tidigare nyhetsbrev så är vi mycket glada över att **Sylvia Mellfeldt Milchert** och **Caroline Gromark** tackat ja till att föreläsa på hösten POMS-konferens fredag 16 oktober. Om du anmäler dig före den 1 augusti får du dessutom ta del av de eminenta föreläsarna till ett rabatterat pris. Anmälan görs på <http://www.poms.nu/konf-POMS-2015.htm>. Vi kommer också att anordna ett öppet seminarium på temat delaktighet för unga med funktionsnedsättningar på Ersta konferens på Södermalm i Stockholm kvällen före konferensen (torsdag 15 oktober). **Mårten Söder**, professor emeritus i sociologi, och **Bengt Westerberg**, före detta partiledare och socialminister, har redan tackat ja till medverkan i samtalet. Mer information om evenemanget kommer senare i sommar.

Magnus Ivarsson, styrelseledamot i POMS

En inblick i Sveriges olika habiliteringar

När vi i POMS styrelse träffas slås vi ofta av hur stora skillnader det tycks vara mellan olika habiliteringar runt om i landet: Hur arbetet är organiserat, vilka uppgifter vi har som psykologer och så vidare. För att försöka räta ut några av frågetecknen påbörjar **Brita Warne**, styrelseledamot i POMS, härmed en notisserie, baserad på miniintervjuer med habiliteringspsykologer på olika ställen i landet. Målsättningen är att ett par habiliteringar ska presenteras i varje nyhetsblad en tid framöver. Först ut att svara på Britas frågor är några av övriga ledamöter i POMS styrelse.

Anna Tidman på Habiliteringen Malmö stad

Anna jobbar på en kommunal habilitering i Malmö stad. Där arbetar psykolog, logoped, arbetsterapeut, sjukgymnast, kurator. Den kommunala habiliteringen ansvarar för vuxna tillhörande LSS personkrets 1 och som är födda 1974 eller tidigare. Personerna ska också ha daglig verksamhet och/eller särskilt boende enligt LSS för att tillhöra den kommunala habiliteringen. Övriga vuxna liksom barn- och ungdomar får sina habiliteringsinsatser via Region

Skånes Barn- och ungdomshabilitering respektive Vuxenhabilitering. I Skåne finns med andra ord habilitering både i kommunal regi och i regional regi.

På den kommunala habiliteringen görs inga nya utredningar men mindre bedömningar som en del av en insats kan göras. För nya utredningar ansvarar Region Skåne. Som psykolog kan Anna, i samband med psykologisk behandling, använda t.ex. Becks Depression Index (BDI), Becks Anxiety Index (BAI) eller olika skattningar av stressymtom. Anna jobbar både med psykologisk behandling för individer men också med verksamhetsstöd till olika kommunala verksamheter som kommer i kontakt med habiliteringens målgrupp.

Magnus Ivarsson på Habilitering och hälsa i Stockholms läns landsting (SLL)

I Stockholm är det landstinget som ansvarar för merparten av de habiliterande insatserna (det finns åtminstone inga psykologer med den typen av uppdrag i kommunerna). Basen för Habilitering och hälsa i SLL utgörs av ett antal habiliteringscenter med olika geografiska upptagningsområden. Det finns habiliteringscenter för barn (0-15 år) och för ungdomar/vuxna (16 år och uppåt). Centren skiljer sig i dagsläget åt en del gällande såväl organisation som bemanning. De yrkeskategorier som i allmänhet finns representerade är arbetsterapeuter, sjukgymnaster, logoped, psykologer, kuratorer och ibland specialpedagoger. En del habiliteringscenter har i princip bara ett team med en eller ett par representanter från respektive yrkeskategori, andra har flera team som ibland är baserade på en geografisk indelning av upptagningsområdet. På vissa center förekommer också att patienter delas in i team utifrån typ av funktionsnedsättning men det finns även andra varianter på uppdelning.

Inom Habilitering och hälsa i SLL finns dessutom ett antal centrala enheter, som är specialiserade på en metod eller en viss patientgrupp, såsom Aspergercenter, som erbjuder samtalsgrupper för personer med ASD, och Psykoterapimottagningen Linden som erbjuder psykoterapi för personer med utvecklingsstörning/intellektuell funktionsnedsättning och en del andra funktionsnedsättningar. Just nu håller dock Habilitering och hälsa i SLL på med en organisationsöversyn där frågor som subspecialisering och åldersgränser granskas och revideras i syfte att skapa en mer jämlik och mer effektiv habilitering.

Vad gäller uppdraget som psykolog så ser det också lite olika ut beroende på om man arbetar med barn eller ungdomar/vuxna. När det gäller vuxna har så har psykiatrin huvudansvaret för utredningar. Psykologerna inom ung./vux.-habiliteringen utreder i princip endast patienter som sedan tidigare redan bedömts tillhöra LSS personkrets och syftet är då huvudsakligen psykoedukativt. Magnus arbetar främst med behandlande insatser riktade direkt till den enskilde patienten, men även i viss mån samtalsgrupper, anhörigstöd och konsultation till personalgrupper på boenden och dagliga verksamheter.

Brita Warne på Kommunala Habiliteringsteamet LSS i Östersund

I Östersund finns både kommunal och regional habilitering. För barn och ungdomar ansvarar regionen och habiliteringen har i uppgift både att utreda och att erbjuda habiliterande insatser. Regionen ansvarar även för att ge Råd och stöd enligt LSS till personer upp till och med 20 år.

Utredningar för vuxna (18 år och äldre) med frågeställning utvecklingsstörning eller ASD ansvarar Resursenheten för vuxenhabilitering (RVH) för. Likaså ansvarar RVH för att ge Råd och stöd enligt LSS för personer mellan 18 och 20 år.

Habiliterande insatser för personer över 21 år som tillhör LSS-personkrets ansvarar kommunala habiliteringsteamet för. Likaså ansvarar vi för Råd och stöd enligt LSS för personer över 21 år.

Det är en krånglig överenskommelse mellan region och kommun där uppdraget ser lite olika ut för olika yrkeskategorier. Ingen yrkeskategori arbetar med utredningar men mindre bedömningar ingår.

På kommunala rehabiliteringsteamet LSS finns arbetsterapeut, sjukgymnast, kurator, psykolog och specialpedagog. Som psykolog jag främst med rehabiliterande insatser/psykologisk behandling eller råd och stöd LSS för individer. I arbetsuppgifterna ingår det även handledning, utbildning och andra typer av verksamhetsstöd till LSS-boenden och daglig verksamhet.

Fortsättning följer i kommande nyhetsbrev. Hör av dig till brita.warne@gmail.com om du vill vara med och svara på några frågor!

Rapport från Poms och Psykoterapimottagningen Lindens utbildningsdag "Med samtalet i centrum", Rosenlunds sjukhus den 29 maj 2015

Den här utbildningsdagen i slutet av maj har blivit något av en vattenåder för mig. Då möts psykologer och psykoterapeuter från hela landet som arbetar med samtal med "våra grupper", det vill säga personer med utvecklingsstörning, autismspektrumtillstånd eller omfattande funktionsnedsättningar av olika slag. Det är dialogen, samtalet i rummet, försöken till kontakt, de lyckade terapierna - och de misslyckade - som beskrivs och diskuteras. Att vara med känns som en god handledning, då föreläsarna drar sina ärenden, men med ett vidgat teoretiskt perspektiv och fler infallsvinklar. Så också i år, när **Stefan Lycknert**, psykoterapeut vid Linden, berättade om några av sina långa kontakter och både i sitt förhållningssätt och med många konkreta exempel kunde visa hur lek och fantasifullhet kan bli en kungsväg både till att få kontakt, kartlägga, hitta sätt att kommunicera och inte minst: få till stånd läkande processer. Samma tema, vikten av att vi i rehabiliteringen erbjuder eller bjuder in till terapeutisk lek, gick igen när **Kerstin Larsson** och **Jessica Nyqvist** från barn- och ungdomsrehabiliterings psykoterapimottaning i Göteborg berättade om några av sina kontakter och beskrev och illustrerade hur de arbetat med Ericamaterialet.

Den här dagen har funnits i snart 20 år, och till för något år sedan hetat Psykoterapinätverkets utbildningsdag, vilket kanske har skrämt bort er som tänker att ni inte arbetar med terapi. Men fokus för dagen är ju hur vi alla letar kommunikationsformer i kontakten med dem vi möter, hur vi lyssnar, försöker förstå, trevar, provar oss fram med ord, bilder, konkret material, papper och penna, liknelser, förenklingar, härmande rörelser, pedagogiskt material etc etc – och det arbetet gör vi ju alla, varje dag i mötet med våra patienter: Så till er som inte haft tillfälle att gå, avsätt denna fredag i maj, det är värt varenda sekund, inte minst för trötta och utarbetade psykologer som behöver bli påmind om sina egna kreativa, humoristiska och gränsöverskridande sidor.

Pia Åkerlund, styrelseledamot i POMS

Stora brister i vården för personer med autismspektrumtillstånd

Socialstyrelsen arrangerade i februari i år en hearing med företrädare för såväl brukarorganisationer som yrkesföreningar för att diskutera hur hälso- och sjukvården kan förbättras för personer med autismspektrumtillstånd.

Nu har Socialstyrelsen sammanställt svaren från detta möte i en så kallad förstudie, där det konstateras att det finns stora brister i möjligheten till delaktighet i sin egen vård för denna grupp. Orsakerna som lyfts fram är bland annat följande:

- Det saknas grundläggande kompetens bland vårdpersonal om gruppens särdrag och sätt att kommunicera
- Det saknas viktig kunskap om hur kommunikation, information och fysisk miljö behöver anpassas för vården
- Vården är organiserad på ett sådant sätt att det inte finns utrymme för flexibilitet och samarbete som krävs för just den här gruppen

Det sistnämnda framhöll vi speciellt från POMS. Det måste helt enkelt finnas en struktur i vården som gör att vi som arbetar med personer med autismspektrumtillstånd (och det gör ju alla vårdkategorier!) får utrymme och möjlighet att ha längre besök, ha tid för att påminna om besök, samarbeta med andra instanser, skapa möten som är anpassade för det individuella behovet etc etc.

Tyvärr ska Socialstyrelsen som det ser ut nu inte att arbeta vidare med det här uppdraget/uppslaget. Däremot hänvisar man till ett stort antal andra arbeten med likartat syfte och innehåll, både på den egna myndigheten och i andra. Du som är intresserad av att läsa förstudien kan gärna höra av dig till mig.

Pia Åkerlund, styrelseledamot i POMS

Boktips: Utsatta föräldrar

Psykolog **Lennart Lindqvist** har skrivit boken Utsatta föräldrar. Den riktar sig såväl till föräldrar till barn med funktionsnedsättning som till professionella som möter dessa föräldrar och barn i sin yrkesroll. Boken tar upp ämnen som hur föräldrar till barn med funktionsnedsättning mår och har det, vilken hjälp man som förälder kan få samt råd kring hur man bemöter barn och vuxna med neuropsykiatriska svårigheter. Lennart Lindqvist har skrivit boken både utifrån sin kunskap och erfarenhet som psykolog och utifrån sina erfarenheter som förälder.

Titel: Utsatta föräldrar
Författare: Lennart Lindqvist
Förlag: Pavus Utbildning AB, 2014

Åsa Korsfeldt, styrelseledamot i POMS

Vi söker medlemmar som vill engagera sig i styrelsen

POMS styrelse har på sistone dessvärre drabbats av visst manfall och vi är därför nu på jakt efter medlemmar som vill engagera sig och bidra på olika sätt. Skulle du vilja vara med och arbeta med kommande konferenser, temakvällar, POMS nyhetsbrev, hemsidan eller styrelsearbete exempelvis? Hör i så fall av dig till någon i redaktionen för POMS nyhetsbrev (se nedan för adresser).

Nyhetsbrev IV

Kallelse till årsmöte

POMS håller årsmöte 16 oktober kl 16:15 på Clarion Hotell vid Skanstull i Stockholm. Den då avgående styrelsen hoppas att så många medlemmar som möjligt kan närvara för att bland annat diskutera det kommande verksamhetsåret och välja en ny styrelse.

Om du vill nominera någon till styrelsen alternativt själv kandidera så går det bra att kontakta valberedningen på abergcaroline@outlook.com.

Missa inte årets POMS-konferens

Med bara fem dagar kvar till sista anmälningdagen för årets POMS-konferens vill vi återigen passa på att påminna om denna intressanta dag med föreläsare som borde passa psykologer inom såväl barn- som vuxenhabiliteringen.

Sylvia Mellfeldt Milchert kommer att tala om habiliteringspsykiatri och **Caroline Gromark** om OCD-relaterade tillstånd och autoimmunitet. Konferensen äger rum på Clarion Hotell vid Skanstull i Stockholm 16 oktober. Sista anmälningdag är 11 september.

Hur står det till med delaktigheten 2015

Kvällen innan konferensen arrangerar POMS en temakväll under rubriken "Hur står det till med delaktigheten 2015?" Det blir en kväll till bredden fylld med föreläsningar, debatt och diskussion om delaktighet i samhället för unga vuxna med funktionsnedsättning.

När: Torsdag 15 oktober 2015, kl 18:30-21.

Var: Ersta konferens, Norrbysalen, Erstagatan IK, Stockholm.

Föreläsare: **Mårten Söder**, professor i sociologi, Uppsala, beskriver hur attityder till personer med funktionsnedsättningar har ändrats över tid. **Bengt Westerberg**, före detta socialminister och statsråd, ger sitt perspektiv på LSS och lagens tillämpning idag.

Debattörer: **Björn Häll-Kellerman** från Förbundet unga rörelsehindrade, **Jonas Franksson**, skådespelare, debattör och före detta programledare för "Cp-magasinet", representanter från föreningen **Kraftkällan** (för personer med intellektuella funktionsnedsättningar) och från **Attention** (intresseförening för personer med neuropsykiatriska tillstånd).

En inblick i Sveriges olika habiliteringar

Här fortsätter **Brita Warne** sin kartläggning av Sveriges olika habiliteringar. Den här gången är det **Barbro Lindquist** som svarat på Britas frågor.

Barbro jobbar på barnhabiliteringen i Halmstad. Det är region Halland som ansvarar för habiliterande insatser. På barnhabiliteringen finns psykolog, logoped, specialpedagog, arbetsterapeut, sjukgymnast/fysioterapeut, kurator, idrottspedagog, habiliteringsassistent, läkare och sjuksköterska. De är uppdelade i team som har geografiska upptagningsområden.

Barnhabiliteringen tar emot barn 0–16 år som är i behov av habiliterande insatser. Vid 16 går man över till vuxenhabiliteringen om det är relevant, annars får man stöd på barnhab upp till 18. Habiliteringen står för både utredning och för behandling. Om barnet har behov av en allsidig utredning erbjuds teamutredningar med kartläggningsperioder på ungefär två veckor. Alla barn/familjer har en kontaktperson, som också ansvarar för att barnet har en habiliteringsplan. Barnet är, om möjligt, delaktig i att upprätta habiliteringsplan från 6 års ålder.

För att ett barn ska få stöd från habiliteringen krävs det att insatser behövs från minst två olika yrkeskategorier. Det finns däremot inget krav på snabb diagnostisering eller en diagnos (utöver utvecklingsneurologisk avvikelse eller psykomotorisk försening) för att barnet ska få fortsatt stöd. Det är barnets behov av stöd som helt styr vilka insatser som erbjuds. Ett barn kan alltså få stöd upp till 18 års ålder, om barnet har behov av det, även om ingen mer specifik diagnos har ställts. Detta innebär att det finns goda möjligheter att arbeta med Essence-perspektivet som grund.

Det är BUP som ansvarar för utredning av och insatser till barn med autismfrågeställning utan utvecklingsstörning/intellektuell funktionsnedsättning. För alla andra frågeställningar om utvecklingsförsening ansvarar habiliteringen och de ansvarar även för andra målgrupper som traditionellt tillhör habiliteringen, som rörelsehinder.

Som psykolog arbetar Barbro med utredning, barnsamtal, föräldrasamtal samt syskongrupper tillsammans med specialpedagog. Det är viktigt att arbeta med barnets identitet och självkänsla i fokus. En metod som Barbro tycker är bra för det är Therapeutic assessment. En ganska stor del av sin tid lägger Barbro på uppföljningar i skolan och på att hjälpa barn och föräldrar att förklara vilka behov barnet har. Hon kan även, efter föräldrars eller barns önskemål, erbjuda föreläsningar för arbetslag i skolan.

Brita Warne, styrelseledamot i POMS

.....

Efterlysning: medlemmar som vill delta i arbetet med förberedelserna inför konferensen 2016

Under nästa verksamhetsår kommer POMS att arrangera en större konferens med fler föreläsare och förhoppningsvis flera parallella seminarier. Målsättningen är en konferens med såväl bredd som djup med temat psykisk ohälsa.

Förberedelserna kommer innebära mycket arbete för styrelsen och vi hoppas därför att vi kan hitta medlemmar som skulle kunna tänka sig att hjälpa till, utan att behöva ingå i styrelsen.

Är du intresserad av att hjälpa till så kontakta styrelsen på poms@poms.nu.

Nyhetsbrev V

Kort rapport från konferensen

Stort tack till alla som deltog i årets POMS-konferens som ägde rum i Stockholm 16 oktober! Särskilt tack till de två föreläsarna: **Sylvia Mellfeldt Milchert** och **Caroline Gromark**.

Caroline berättade bland annat om hur symtombilden vid vissa autoimmuna sjukdomstillstånd (pans/pandas) kan vara förvillande lik neuropsykiatriska och psykiatriska tillstånd. Sjukdomsförloppet är dock annorlunda och karaktäriseras snarare av en plötslig uppkomst än successiv framväxt som vid utvecklingsrelaterade tillstånd.

Sylvias föreläsning handlade bland annat om hur glipor och gränsstrider mellan olika vårdgivare, främst psykiatri och habiliteringen, drabbar personer med autism och andra funktionsnedsättningar. En tänkbar lösning som nämndes och diskuterades var upprättandet av habiliteringspsykiatriska enheter med läkare, pedagoger, psykologer etc.

En sådan organisation skulle kräva en samordning av habiliteringens och psykiatrins resurser. Sylvia betonade att en sådan lösning skulle behöva prövas en längre tid och utvärderas.

Ett mer utförligt referat av de två föreläsningarna kommer att finnas med i POMS-bladet som planeras vara färdigt strax efter årsskiftet. Här nedan finns en snabbintervju med Sylvia Mellfeldt Milchert som gjordes direkt efter hennes föreläsning. Läs gärna den!

Vi i styrelsen har redan börjat planera för nästa års konferens som kommer att fördjupa och bredda temat psykisk ohälsa och funktionsnedsättning. Om du har förslag på föreläsare eller teman så är du hjärtligt välkommen att höra av dig på poms@poms.nu.

Hur kan vi förbättra den psykiska ohälsan hos våra målgrupper?

Fem frågor till **Sylvia Mellfeldt Milchert** efter årets POMS-konferens.

1. På din föreläsning om habiliteringspsykiatri pratade du om ett mer individfokuserat arbetssätt och större samarbeten mellan olika vårdinstanser. Finns det något exempel, i Sverige eller utomlands, som du tycker skulle kunna vara ett gott exempel?

Jag tycker verksamheten Spectrum services i New York kan vara intressant att ta del av. Mer information finns på deras hemsida <http://www.spectrumservicesnyc.com/index.html>.

Mitt intryck är att skillnaderna här i landet är betydande. När jag varit examinator på specialistkurser har jag fått inblick i gott samarbete, såväl som betydande lokal läkarbrist/hyrläkare. Det sistnämnda är ju något som avsevärt försvårar vårt arbete.

En frågeställning som för närvarande sysselsätter mig är hur man långsiktigt kan rekrytera medicinsk personal till habiliteringspsykiatri. En idé som jag funderat på är delade tjänster mellan olika verksamheter.

2. Du som har lång erfarenhet av att vara psykolog inom habiliteringen, tycker du dig se några trender när det kommer till psykologisk behandling för habiliteringens målgrupper? Detta särskilt med hänsyn till psykisk ohälsa.

På 70-talet var vi som psykologer delaktiga i utformningen av de miljöer som utvecklades för målgruppen, inklusive den fysiska miljön, personalrekrytering och fortbildning. Psykologisk behandling kan vara verksam på många olika sätt - utöver direktkontakt mellan individen med funktionsnedsättning och psykolog.

Det finns så mycket som går att förebygga. Att "släcka bränder", i form av behandling av symtom, som individen uppvisar, är ofta inte optimalt. Många problem går att förutse, inte minst vid olika "övergångar". Kanske borde psykologer med senare utbildningar fördjupa sig på pedagogikens område. I den gamla utbildningen ingick pedagogik som obligatorisk byggsten. Mitt intryck är att det idag finns ett tilltagande intresse för lågaffektivt bemötande.

3. Vilka behandlingsformer eller insatser är, enligt din erfarenhet, viktiga för vår målgrupp när det kommer till psykisk ohälsa? (Till exempel möjlighet till behandlingskontakt över längre tid, anhörigstöd, KBT, psykoterapi, psykoedukation etc.)

Att närstående tidigt får kompetent stöd, där tillit utvecklas, ter sig mycket viktigt. Den enskildes behandlingsbehov kan se mycket olika ut. Viktigt är att psykologen, som erbjuder behandlingen, är väl insatt i den funktionsnedsättning/samsjuklighet individen har och att det finns möjligheter till kontinuitet. En specifik inriktning är sällan avgörande. Det är en förenkling att tro att allt löser sig om man rekryterar behandlare med viss specifik behandlingsprofil. Idag intresserar sig åtskilliga för autism, men hur många är beredda att fördjupa sig i förståndsprocesserna hos individer med utvecklingsstörning/intellektuell funktionsnedsättning? Detta tangerar åter pedagogik. Att ha en samtalskontakt med en individ med intellektuell funktionsnedsättning, utan att förstå funktionsnedsättningens innebörd, kan få oönskade konsekvenser. Det finns många exempel på det.

4. Vad tror du är det viktigaste vi inom habiliteringen kan göra just nu för att förbättra vårdinsatserna för att minska risken för psykisk ohälsa just hos våra målgrupper?

Att samplanera med vårdgrannar och vara aktiva i att utveckla samverkansformer som utgår från målgruppens behov. Ta på sig uppdrag på organisationsnivå!

5. Du nämnde som ett exempel att påverka, att skriva böcker och på andra sätt synas utåt. Den var ju framför allt med anledning av din bok, "Habiliteringspsykiatri", som vi bjöd in dig till årets POMS-konferens. Tycker du att du kan se några effekter eller ringar på vattnet efter att boken kommit ut?

Det har meddelats mig att boken övervägs som kurslitteratur på psykologprogrammen på olika universitetsorter. Hur långt dessa beslutsprocesser har kommit vet jag inte i nuläget. Den används som kursbok för Valerie Gaus fjärde omgång av den webbaserade specialistkursen "Individualiserad autismrelaterad terapi". När jag talar med professionella inom området uttrycks stor uppskattning. Tyvärr pågår för närvarande nya omorganisationer, exempelvis inom Stockholms vuxenpsykiatri, som kräver mycket kraft av berörda. Modeller för habiliteringspsykiatri skulle behöva debatteras innan nya omorganisationer är beslutade. Boken fick ett gott mottagande i tidskriften Ögonblick. Att driva organisatoriska frågor tillsammans med intresseföreningar kan vara en framkomlig väg.

Brita Warne

Ny styrelse

I samband med konferensen 16 oktober ägde också föreningens årsmöte rum på Scandic hotell vid Skanstull. Årsmötet valde en ny styrelse som bland annat innehöll två nya ledamöter: Karin Settergren och Barbro Lindquist. Varmt välkomna till POMS styrelse!

Årsmötet omvalde också ett antal ledamöter (Pia Åkerlund, Brita Warne, Cecilia Malmström, Åsa Korsfeldt och Magnus Ivarsson) samt ordförande Anna Tidman på ytterligare ett år.

Temakväll om delaktighet för unga vuxna med funktionsnedsättning

Den 15 oktober arrangerade POMS en temakväll på Ersta konferens i Stockholm. På grund av stort förhandsintresse hade arrangemanget fått flyttats till en större föreläsningssal och när POMS ordförande **Anna Tidman** inledde temakvällen var det glädjande nog uppemot 80 åhörare på plats. Publiken – som bestod av alltifrån fritidskonsulenter, myndighetspersoner, habiliteringspsykologer, intresseorganisationer till allmänt intresserade – fick bland annat höra **Mårten Söder** ge en komprimerad analys av det historiska sambandet mellan den samhällsekonomiska utvecklingen och hur synen på funktionsnedsättningar har förändrats.

Bengt Westerberg berättade om LSS framväxt och hur han ser på framtidens utmaningar. Representanter från Attention, Kraftkällan och Unga rörelsehindrade berättade om egna erfarenheter av delaktighetsinskränkningar. Kvällen avslutades med en intressant diskussion där ett förslag var en ny översyn och revidering av LSS.

Tack till alla som deltog i temakvällen. Vi hoppas kunna återkomma med en utförligare beskrivning av kvällen i det kommande POMS-bladet.

Nyhetsbrev VI

Tack för det här året!

Fredag 4 december hade POMS nya styrelse sitt första styrelsemöte och en stor del av mötet ägnades åt att diskutera vilka föreläsare som styrelsen helst skulle vilja se på konferensen i oktober 2016. Det fattades också beslut om att flytta konferensen till 13-14 oktober 2016.

Den planerade temakvällen om föräldraskap och utvecklingsstörning, som tidigare planerats till maj 2016, sköts på framtiden, då den annars riskerade att krocka med SUF:s konferens i Uppsala 11 maj 2016 som ju berör samma ämne (läs mer om SUF och deras konferens här). Styrelsen hoppas kunna anordna någon form av temakväll hösten 2016 istället.

På styrelsemötet beslutades också att det tjocka POMS-bladet för 2015 utkommer någon gång under januari 2016.

God jul och god nytt år önskar POMS styrelse!

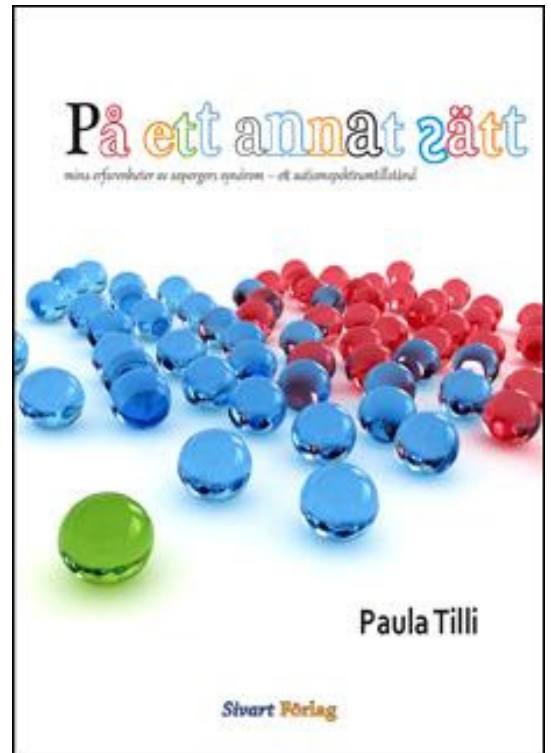
På ett annat sätt – mina erfarenheter av Aspergers syndrom – ett autismspektrumtillstånd av Paula Tilli

Sivart förlag 2013; ISBN 978-91-85705-76-4

Det är nästan som **Paula Tilli** låter oss komma in under huden. I alla fall får vi helhjärtat uppleva hennes sätt att ta sig an vardagens verkligheter.

Generöst delar Paula med sig av hur andra ser på henne och hur hon uppfattar det under sin uppväxt och i sitt nuvarande liv. Att försöka förstå sig själv, tills hon som vuxen får ett namn på det hon famlat efter – diagnosen Aspergers syndrom. Från den punkten upplever hon livet plötsligt från en annan vinkel, hon är densamma men hon duger som hon är och behöver inte kämpa för att förändra sig som personlighet.

Paula väjer inte för det svåra och sparar inte på det humoristiska. Det är konkret, sakligt, förståbart och ger många aha-upplevelser till oss läsare. Och på samma gång igenkännbart för den som har samma diagnos.

I del två, som beskriver fakta om Aspergers syndrom, får vi förklaringen/strukturen i det som Paula i del ett beskrivit i sina exempel – så självklart!

Boken rekommenderas varmt till professionella, anhöriga och till dem med samma diagnos.

Inför min recension kontaktade jag Paula som både har en hemsida, en blogg och ett företag som erbjuder föreläsningar. Hon berättade då att hon i slutet av 2015 kommer med en ny bok som hon tycker lämpar sig mycket bra för psykologer. Den heter "Vuxenlivet med Aspergers syndrom". I den ger hon bland annat tips om bemötande och berättar om hur missförstånd kan uppstå när vårdpersonal kommer i kontakt med vuxna med Aspergers syndrom.

Cecilia Malmström
sekreterare i POMS, psykolog vid Habiliteringscenter Mörby för barn

Nya styrelseledamöter

POMS styrelse har sedan årsmötet två nya styrelseledamöter. Här ger de en kort presentation av sig själva:

Karin Settergren

Legitimerad psykolog sedan 1998.

Arbetar i habiliteringen i Uppsala län sedan 2008 med främst vuxna. Största målgruppen är vuxna med autism utan utvecklingsstörning, men arbetar med alla i våra målgrupper.

Håller för närvarande på att avsluta min specialistutbildning i funktionshindrens psykologi. Skriver under 2016 på specialistarbete/verksamhetsuppföljning med titeln: "Kartläggning av

behov och habiliteringsinsatser till vuxna med autism utan utvecklingsstörning genom journalgranskning utifrån ICF". Tidigare arbetat som psykolog i psykiatri, skola, med kvalitetsutveckling och som landstingstjänsteman på en beställaravdelning.

Aktiv i Psykologförbundet lokalt sedan några år: sitter som Saco-representant i samverkan, aktiv i psykologföreningen i landstinget. Varit kongressombud 2013, deltagit i förbundets rådskonferens 2014 och 2015.

Barbro Lindquist

Arbetar på barnhabiliteringen i Halmstad sedan slutet av 1980-talet.

Disputerade 2007 på avhandlingen "Hydrocephalus in children – cognition and behaviour". Har också följt upp vuxna med tidigt behandlad hydrocefalus.

Deltog i EHB-arbetet om föräldrastöd 2010 samt ansvarade för EBH-rapporten "Kognition vid ryggmärgsbråck – en kunskapsöversikt" 2015. (EBH=evidensbaserad habilitering.)

Arbetar i huvudsak kliniskt på barnhabiliteringen. Deltar i pågående forskningsprojekt om cerebral pares och ryggmärgsbråck.

Nytt kunskapsstöd från Socialstyrelsen om utmanande beteende i LSS-verksamhet

POMS var en av remissinstanserna för ett nytt kunskapsstöd om problemskapande beteende i LSS-verksamhet från Socialstyrelsen. Ladda ned och läs rapporten på <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2015/2015-12-3>.

